

Sağlam gələcəyin yolu "yaşıl enerji"dən keçir

Qlobal aləmdə də bu hədəflər əsas götürülür. İqlim dəyişikliyinə ölkələrin iqtisadiyyatı üçün ciddi problemlər yaratdığını nəzərə alsaq, son illər "yaşıl inkişaf"ı dəstəkləyən təşəbbüslərin aktuallaşmasının səbəbini anlamaq çətin deyil. Ətraf mühitin qorunmasında isə "yaşıl enerji"nin müstəsna əhəmiyyəti var. Sağlam mühitdə yaşamaq üçün məsuliyyətli olmaq, təbiətə münasibətdə etik prinsiplərə əməl etmək və yeni dəyərlər formalaşdırmaq tələbi bilavasitə "yaşıl enerji"dən keçir. Əslində "yaşıl enerji" bu günün tələbi deyil.

Sağlam gələcəyin yolu "yaşıl enerji"dən keçir

Məlumdur ki, Azərbaycan sosial-iqtisadi inkişafın 5 prioritetini müəyyənləşdirib və onlardan biri "Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi"dir. Məqsəd bu hədəfi 2030-cu ilə qədər reallaşdırmaqdır. O səbəbdən ekoloji təmiz texnologiyaların tətbiqinə əhəmiyyətli yer verilməsi, təmiz enerji mənbələrindən istifadə, tullantıların təkrar emalı və çirklənmiş ərazilərin bərpası hər zaman diqqətdə saxlanılır.

Qlobal aləmdə də bu hədəflər əsas götürülür. İqlim dəyişikliyinə ölkələrin iqtisadiyyatı üçün ciddi problemlər yaratdığına nəzərə alsaq, son illər "yaşıl inkişaf"ı dəstəkləyən təşəbbüslərin aktuallaşmasının səbəbini anlamaq çətin deyil. Ətraf mühitin qorunmasında isə "yaşıl enerji"nin müstəsna əhəmiyyəti var. Sağlam mühitdə yaşamaq üçün məsuliyyətli olmaq, təbiətə münasibətdə etik prinsiplərə əməl etmək və yeni dəyərlər formalaşdırmaq tələbi bilavasitə "yaşıl enerji"dən keçir. Əslində "yaşıl enerji" bu günün tələbi deyil. Dünyada hələ ötən əsrin 70-ci illərindən bu məsələ gündəmə gəlib. 90-cı illərdən sonra isə o, təbiətin törətdiyi fəlakətlər və faciələr səbəbindən "olmazsa olmaz"a çevrilib.

Təsadüfi deyil ki, indi dünyada tez-tez müzakirə edilən məsələlərdən biri atom enerjisidir. Xüsusilə 1986-cı ildə Çernobil AES-də baş verən faciədən sonra bu barədə çox söhbətlər dolur. Alimlərin hesablamalarına görə, yer kürəsinin hər sakini il ərzində 300-500 milliber həcmində radiasiya qəbul edir. Gündəlik 3 saat televizora baxdıqda insan 0,5, dişlərin rentgeni zamanı isə 3000 milliber radiasiya "udur". Ən qorxunc təhlükə isə bəşəriyyəti məhv edə biləcək nüvə müharibələridir. Bununla yanaşı, kosmik fəlakətlər, yəni yerin kometalar, meteoritlərlə toqquşması, ozon qatının dəşilməsi, havada karbon qazının çoxalması hesabına planetin temperaturunun artması ("parnik effekti"), su qıtlığı, ərzaq çatışmazlığı kimi təbiət hadisələrini unutmaq olmaz. Bu cür təbii fəlakətlərin qarşısını almaq üçün tədbirlər görülsə də, onların baş vermə təhlükəsi azalmır.

Planetdə baş verən bu fəlakətlər dünya alimlərini rahatsız etdiyi üçün zaman-zaman qarşısı

ni almağın yollarını axtarırlar və ən optimal variantın bərpaolunan enerji mənbələri olduğu qənaətinə gəliblər. İndi istifadə olunan "yaşıl iqtisadiyyat", "yaşıl enerji", "yaşıl inkişaf" kimi terminlər məhz bu üzündən meydana gəlib.

"Yaşıl enerji"nin iqlim dəyişikliyindən dolayı sadalanan fəlakətlərin azalmasına göstərdiyi təsir birbaşa insan sağlamlığında mühüm rol oynayır. Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Vüqar Səlimovun fikrincə, hazırda dünyanın əksər regionlarında ən ucuz elektrik növü bərpaolunan enerji mənbələrinə əsaslanan elektrik enerjisidir. Xüsusilə "yaşıl hidrogen"dən 2030-cu ilədək geniş istifadə olunmasına mühüm diqqət yetirilir. "Yaşıl hidrogen" elektroliz prosesi vasitəsi ilə külək və ya günəş enerjisi kimi bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə edilərək istehsal olunan hidrogenin təmiz formasıdır. Ondan istifadə edilməsi enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması ilə yanaşı, havanı çirkləndirən karbon emissiyasının qarşısını almaq üçün əhəmiyyətlidir.

Təqdirəlayiq haldır ki, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) ölkəmizdə keçirilməsi və Azərbaycanın iqlim dəyişikliyinə

şikliyinə təsirinin azaldılması istiqamətində fəaliyyəti qlobal səviyyədə qəbul olunur. Xarici ekspertlər Azərbaycanın külək və günəş enerjisində qoyduqları investisiyalarla "yaşıl gündəliyi"ə sadıqlığını, Xəzər dənizindəki külək stansiyalarından əldə ediləcək "yaşıl enerji"nin Avropaya ötürülməsi üçün Qara dənizin altından elektrik kabelinin çəkilməsi istiqamətində tədbirləri və

COP29 barədə yüksək gözləntiləri xüsusilə vurğulayırlar. Vüqar Səlimovun bu məsələdə fikri belədir: "Azərbaycan dövləti qlobal problemlərdən biri olan iqlim dəyişmələrinin qarşısını almaq üçün ardıcıl siyasət aparır. BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) kimi mötəbər tədbirin Azərbaycanla keçirilməsi ilə bağlı yekdil qərarın verilməsi beynəlxalq ictimaiyyətin ölkəmizə böyük hörmət və etimadının ifadəsidir. Bu qərarın qəbul olunmasında iqlim dəyişmələrinin qarşısını almaq istiqamətində Azərbaycan dövlətinin apardığı məqsədyönlü siyasətin böyük rolu vardır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2023-cü il 25 dekabr tarixli Sərəncamı ilə 2024-cü ilin Azərbaycan Respublikasında "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi ətraf mühitin qorunmasına böyük diqqət və həssaslıqla yanaşmanın göstəricisidir".

Alimin fikrincə, "yaşıl enerji"yə keçid qlobal ekoloji problemlərin həllində mühüm rol oynayır. Ekoloji fəlsəfədə "yaşıl enerji"nin xüsusiyyətləri insan-təbiət münasibətləri kontekstində öyrənilir. "Yaşıl enerji"yə keçidin ekosistemdə dayanıqlığın və insanın tələbatları ilə təbiətin imkanları arasında tarazlığın təmin olunmasında böyük əhəmiyyəti var. "Yaşıl enerji" mənbələrindən enerji istehsalı iqlim dəyişikliyinə və qlobal istiləşmənin qarşısını almaq üçün vacibdir. Bu cür enerjinin istehsalı enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında özünəməxsus yer tutur, yeni texnologiyaların və innovasiyaların inkişafına təkan verir. Azərbaycan coğrafi baxımdan əlverişli "yaşıl enerji" potensialına malikdir və ondan səmərəli istifadə edilməsi istiqamətində məqsədyönlü dövlət siyasəti həyata keçirilir.

*Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*

azerbaijan-news.az